

SXEDIO.715

25.3.1962: ΒΟΜΒΕΣ ΑΝΑΤΙΝΑΖΟΥΝ ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΜΠΑΥΡΑΚΤΑΡΗ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΕΝΩ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΤΟΝΙΖΕΙ ΟΤΙ Η ΕΝΩΣΗ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΑΝΑΛΛΟΙΩΤΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΘΕΤΟ ΤΟ ΤΕΡΜΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ

Το **1962** γενικά στάθηκε μοιραίο στην πορεία των σχέσεων των δύο κοινοτήτων ενώ η ατμόσφαιρα γινόταν όλο και πιο βαριά.

Την ημέρα των γιορτασμών της **25ης** Μαρτίου (**25.3. 1962**) και παραμονές των γιορτασμών για την **1η** Απριλίου σημειώθηκαν εκρήξεις στα τεμένη Μπαύρακτάρη και Ομεριέ στη Λευκωσία που έχυσαν περισσότερο λάδι στη φωτιά. Η εικόνα που δημιουργείτο θύμιζε την περίοδο των διακοινοτικών συγκρούσεων του **1958**.

Ήσαν δύο ωρολογιακές βόμβες που προκάλεσαν σοβαρές ζημιές στα δύο κτίρια.

Οι Τούρκοι θεώρησαν αμέσως τις εκρήξεις ως μέρος της εκστρατείας για ανατροπή των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, οι δε Έλληνες, αφού τις καταδίκασαν υποστήριξαν ότι οι εκρήξεις δεν μπορούσε να ήταν έργο δικό τους.

Από τουρκοκυπριακής πλευράς υπήρξε άμεση σπουδή να επιρριφθεί η ευθύνη σε Έλληνες, ενώ η Αστυνομία που ελεγχόταν από τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, άφησε να εννοηθεί ότι είχε ενδείξεις ότι επρόκειτο για προβοκάτσια των Τούρκων.

Οι Κουτσιούκ και Ντενκτάς σε δήλωση τους ανέφεραν ότι αυτοί που σχεδίασαν την καταστροφή των τεμενών δεν υπήρχε αμφιβολία ότι είχαν ως σκοπό να επιτύχουν τους πολιτικούς τους σκοπούς και να καταστρέψουν οριστικά τις σχέσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων... (Αποτελούν) ένα όμιλο καλώς εκπαιδευμένο και ειδικευμένο στη χρήση των όπλων και του σαμποτάζ με τέλεια οργάνωση που προσπαθεί να κάμει το κάθε τι για να διαταράξει τις σχέσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων....Εάν η ελληνική ηγεσία δεν επιτύχει να παρεμποδίσει τέτοιου είδους

καταστρεπτικές και παράνομες ενέργειες τότε θα πρέπει να αναμένουμε και νέες.

Ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης εξέφρασε λύπη για τις εκρήξεις αλλά και λύπη γιατί οι Κουτσιούκ και Ντενκτάς έσπευσαν να προλάβουν το πόρισμα των ερευνών της Αστυνομίας και να αποδώσουν την τοποθέτηση των βομβών σε Ελληνες χύνοντας περισσότερο λάδι στη φωτιά.

Είμαι υποχρεωμένος, ως εκ τούτου, πρόσθεσε ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, να δηλώσω ότι οι πρώτες ενδείξεις τις οποίες έχει η Αστυνομία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τις βόμβες τοποθέτησαν όχι Ελληνες, αλλά Τούρκοι.

Οι δυο βόμβες είχαν προκαλέσει κάθετο ρήγμα στις σχέσεις των δυο κοινοτήτων και όσο κι αν η μια προσπαθούσε να επιρρίψει την ευθύνη στην άλλη, κανένας δεν μπορούσε με βεβαιότητα να πει ποιοι ήταν οι δράστες, οι οποίοι σίγουρα ήταν εκστραμιστικά στοιχεία.

Οι εκρήξεις προκάλεσαν θύελλα διαμαρτυριών από τους τουρκοκύπριους ενώ στη Λευκωσία απειλήθηκαν σοβαρά επεισόδια στην ενορία Αγίου Κασσιανού όπου ομάδες νεαρών τουρκοκυπρίων άρχισαν να λιθοβολούν κατοικίες Ελλήνων.

Επίσης αποπειράθηκαν να βάλουν φωτιά στο παράρτημα του Παγκυπρίου Γυμνασίου στον Άγιο Κασσιανό.

Η προσπάθεια αυτή προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τους Ελληνες μαθητές του που βγήκαν τους δρόμους και οργάνωσαν διαδηλώσεις.

Για να παρεμποδίσει τα πράγματα να πάρουν μεγαλύτερες διαστάσεις η Κυβέρνηση ανακοίνωσε το διορισμό ερευνητικής επιτροπής με ένα Ελληνα δικαστή, τον Μιχαλάκη Τριανταφυλλίδη, ένα τούρκο, τον κ. Ζεκκιά και τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου Ουϊλσον, ο οποίος θα προήδρευε της Επιτροπής.

Ταυτόχρονα ανακάλεσε όλες τις άδειες των αστυνομικών και αύξησε τις περιπολίες στις περιοχές όπου επικρατούσε ένταση.

Στις 5 Απριλίου 1962, ο Ντενκτάς έχοντας ενισχύσει αρκετά την παράνομη οργάνωση T.M.T. (υπολογίζεται, σύμφωνα με τα τουρκικά αρχεία ότι σ αυτό το διάστημα η δύναμη της έφθανε στις 5.000 ένοπλους άνδρες), άρχισε να απειλεί για δυναμική αντιμετώπιση της κατάστασης.

Σε συνέντευξη στην εφημερίδα "Χαλκίν Σεσί", που εξέδιδε ο Φαζίλ Κουτσιούκ, ο Ραούφ Ντενκτάς έδωσε τις πιο κάτω απαντήσεις:

ΕΡ: Εφ' όσον η ελληνική κοινότητα κατά τρόπο φανερό εμμένει στην άποψη της για Ένωση έχετε προτείνει στο αρμόδιο Υπουργείο της Τουρκίας ως εγγύηση για το μέλλον της Κύπρου μια νέα λύση του όλου θέματος με βάση τη διχοτόμηση;

ΑΠ: Η πολιτική μας είναι εκείνη της Τουρκίας. Με την πολιτική μας αυτή προσπαθούμε να επιτύχουμε την εφαρμογή των Συμφωνιών, κάτω από τις οποίες έχουμε θέσει την υπογραφή μας. Επειδή αυτοί εμμένουν στην Ένωση, δεν πρέπει κι' εμείς να προβάλλουμε αναλόγους αξιώσεις, διότι τότε θα εξυπηρετήσουμε τους δικούς τους σκοπούς.

Παρ' όλα αυτά έχουμε καθήκον να αντιμετωπίσουμε κατά τρόπο δυναμικό και εθνικό κάθε απόπειρα των Ελλήνων η οποία θα απέβλεπε στην αλλαγή του σημερινού καθεστώτος. Οι Τουρκοκύπριοι δεν επιζητούν περιπέτειες, αλλά θέλουν να αμυνθούν των δικαιωμάτων τους. Ο τρόπος αυτός της άμυνας θα ρυθμισθεί ανάλογα με την επίθεση, η οποία θα εξαπολυθεί και για τούτο διατηρεί όλη του την ελαστικότητα.

Όσο κι' αν οι Τούρκοι προσπαθούσαν να αποκρύψουν τις πολεμικές προετοιμασίες τους μερικά γεγονότα δεν μπορούσαν να αποκρυβούν.

Στη Λάπηθο στις 15 Απριλίου 1962, οι Τούρκοι κάτοικοι του χωριού που πιστεύεται ότι εκπαιδεύονταν στην ανατίναξη βομβών, προκάλεσαν ισχυρή έκρηξη.

Ήταν η δεύτερη μυστηριώδης έκρηξη που ακουόταν μέσα σε μια βδομάδα σε ένα χωριό στο οποίο

διέμεναν **450** Τουρκοκύπριοι.

Η δολοφονία όμως δυο Τουρκοκυπρίων δικηγόρων στις **24** Απριλίου **1962** έδωσε την ευκαιρία να ακουσθούν και επίσημα στο δικαστήριο τρομερές πληροφορίες γύρω από τις προετοιμασίες των Τούρκων, σαν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης που κατέθεσε άνοιξε τα χαρτιά του.

Οι δολοφονηθέντες ήταν οι Αϊχάν Μουσταφά Χικμέτ και Αχμέτ Μουσαφέρ Γκουρκάν, εκδότες της εφημερίδας "Τζουμχουριέτ" που υποστήριζαν την Ελληνοτουρκική φιλία και οι οποίοι συνεργάζονταν ή είχαν τουλάχιστον επαφές με τον Γιωρκάτζη.

Η Αστυνομία συνέλαβε για τη δολοφονία των δυο δημοσιογράφων τον Κεμάλ Μουσταφά Αχίσκαλ, ο οποίος αφέθηκε αργότερα ελεύθερος από το Δικαστή Ουλφέτ Εμίν.

Η δολοφονία των δύο Δημοσιογράφων, πέραν της θανατικής ανάκρισης που ακολούθησε, αποτέλεσε βασικό θέμα ερευνητικής επιτροπής που διορίστηκε από την Κυβέρνηση για να διερευνήσει τη δολοφονία τους σε συνδυασμό με την τοποθέτηση των βομβών στα δύο τεμένη της Λευκωσίας, ένα μήνα νωρίτερα.

Ολη η μαρτυρία που παρουσιάστηκε δακτυλόδειχνε τους Τούρκους ως υπεύθυνους για την τοποθέτηση των βομβών στα δύο τεμένη με στόχο τη δημιουργία αναταραχής.

Χαριστική βολή έδωσε ο Υπουργός Εσωτερικών Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, ο οποίος είχε με τον Γκουρκάν μια αποκαλυπτική συνομιλία λίγο πριν τη δολοφονία του.

Ανέφερε ο Γιωρκάτζης:

"Λίγες μέρες πριν από τις εκρήξεις πράκτορες της Υπηρεσίας Πληροφοριών, οι οποίοι βρίσκονταν πολύ κοντά στην εξστρεμιστική ομάδα της τουρκικής μειονότητας με πληροφόρησαν ότι Τούρκοι εκστρεμιστές είχαν πρόθεση να δημιουργήσουν ορισμένα επεισόδια για να ματαιωθεί η λύση του θέματος του διαχωρισμού των Δήμων και να τορπιλλισθεί το ευνοϊκό κλίμα συνεργασίας μεταξύ των δυο κοινοτήτων.

Αμέσως μετά τις εκρήξεις οι ίδιοι άνθρωποι επικοινωνήσαν και πάλι μαζί μου και μου είπαν ότι οι βόμβες που τοποθετήθηκαν στα δύο τεμένη ήταν έργο Τούρκων εξστρεμιστών, αλλά δεν είχαν περισσότερες πληροφορίες.

Δύο από τους ανθρώπους που ενδιαφέρονταν για τη συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων ήταν οι δικηγόροι και δημοσιογράφοι Αϊχάν Χικμέτ και Μουσαφέρ Γκουρκάν. Και οι δύο με πληροφόρησαν ότι οι βόμβες τοποθετήθηκαν από Τούρκους για τους λόγους τους οποίους ανέφερα προηγουμένως. Συγκεκριμένα ο Γκουρκάν με επισκέφθηκε δυο μέρες μετά τις εκρήξεις και είχε μαζί μου συνομιλία. Μου ζήτησε μάλιστα να μαγνητοφωνηθεί η συνομιλία μας λέγοντας ότι βρισκόταν σε κίνδυνο η ζωή του. Είπε:

" Δίπλα από το σπίτι μου, στη Νεάπολη Λευκωσίας, διαμένει ένας περιφερειακός υπεύθυνος της ΤΜΤ και ονομάζεται Κεμάλ Αχίζκαλ (ο συλληφθείς για τη δολοφονία των δυο δημοσιογράφων) τον οποίο επισκέπτονται διάφοροι Τούρκοι αξιωματικοί.

Ενα βράδυ που πήγα σπίτι του αυτός μου είπε:

- Εχομεν ευχάριστα νέα". Τον ηρώτησα " τι νέα" και αυτός μου απήντησε: "Δεν βλέπεις το αυτοκίνητο του Τιρπάν (Τούρκος αξιωματικός του Κυπριακού Στρατού) και των υπολοχαγών του;". " Ναι, ναι, είδα" απάντησα. Ούτος προσέθεσε: " Μας έδωσε οδηγίες να είμεθα έτοιμοι ανά πάσαν στιγμήν, διότι υπάρχει έντασις τώρα ". Και τον ηρώτησα: " Είσθε έτοιμοι διά τον αγώνα εναντίον των Ελλήνων, διότι όπως νομίζω είναι οπλισμένοι". Μου απήντησεν: " Εάν είναι οπλισμένοι είμεθα και ημείς". Μου είπεν ότι εδόθησαν οδηγίαι εις όλους τους άνδρας, οι οποίοι ευρίσκονται υπό τας διαταγάς του εις τον τομέα τούτο, ως επίσης και εις όλους τους τουρκικούς τομείς, οι οποίοι συνορεύουν με Ελληνικάς συνοικίας και εις τους οποίους υπάρχουν ομάδες της ΤΜΤ, ότι πρέπει να παρακολουθούνται εκ περιτροπής την νύκτα οι Ελληνες, διότι είπεν ότι ο Τιρπάν έχει μεγάλην αμφιβολίαν ότι οι Ελληνες θα επιτεθούν".

Ενώ η κρίση στις σχέσεις των δύο κοινοτήτων συνεχιζόταν αναλλοίωτη, ο Μακάριος εκμεταλλεύθηκε τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του ήρωα Μάρκου Δράκου για να προειδοποιήσει τους Τούρκους ότι οι σκοποί του αγώνα του Κυπριακού λαού παρέμεναν αναλλοίωτοι και αμετάθετο το τέρμα του, δηλαδή η Ένωση με την Ελλάδα.

Είπε ο Πρόεδρος Μακάριος σε ομιλία του στις **28 Οκτωβρίου 1962**:

" Αλλ' ο Μάρκος Δράκος δεν απέθανεν. Ινδαλμα ευγενές ζει και θα ζει πάντοτε στη ψυχή των Ελλήνων τη Κύπρου. Αγέραστος η μορφή του θα πλανάται από τον τόπον της θυσίας του, πάνω από τα βουνά και τους αιγιαλούς της νήσου αυτής, για να υπενθυμίζει ότι ο αγών δεν έληξε ότι το χρέος θα εξακολουθήσει να υπάρχει μέχρις ότου πραγματοποιηθούν οι ιεροί σκοποί για τους οποίους εκείνος και οι άλλοι ήρωες του αγώνα έδωσαν τη ζωή τους.

Διότι αναλλοίωτοι παραμένουν οι σκοποί και αμετάθετο το τέρμα του αγώνα μας.

Η Κύπρος έζησε από την αυγή της Ιστορίας της μέσα σ' ένα κόσμο, όπου βασικά ιδιέωδη υπήρξαν η ελευθερία και η Δημοκρατία. Ο ελληνικός πολιτισμός της απετύπωσε τα ιδεώδη αυτά σε μνημεία και έργα πολιτισμού, την εθνική παράδοση και την μνήμη του λαού της, η οποία συνεχίζεται ανεξίτηλος απο γενεάς εις γενεάν, μέσα από το βάθος τριάντα αιώνων ελληνικής ιστορίας και ζωής. Αυτήν την μνήμη συνεχίζει η θυσία του Δράκου και συμβολίζει ο ανδριάντας του. Αυτή την μνήμη οφείλουμε να διατηρήσουμε ζωηράν, τροφοδοτούντες με τα ιδεώδη της, το ιερό πυρ της εθνικής μας κληρονομιάς, και διατηρούντες άσβεστη τη φλόγα του χρέους προς την πατρίδα και την ελευθερία".